

PIZARRO CARRASCO, Carlos; MONTAÑA BUCHACA, Daniel; BANQUÉ NADAL, Carles; BLASCO I PLANESAS, David.- *L'empremta del monistolenc Joan Carles Amat*.- Pròleg de Joan-Xavier QUINTANA I SEGALÀ.- Monistrol de Montserrat: Ajuntament de Monistrol de Montserrat, 2014. 124 pàgs., amb fotografies i taules. [16,5 x 24].

Joan Carles Amat (c. 1572-1642) va ser un personatge polifacètic que va exercir de metge a Esparreguera, Monistrol i al monestir de Montserrat, va participar activament en el govern municipal de la seva vila i va escriure en el terreny de la literatura, música, medicina i hidrologia. A través d'un enfocament pluridisciplinar, la present biobibliografia reuneix i revisa les dades disponibles sobre la seva vida i obra, estudia la seva difusió i valora la vigència actual. Una de les conclusions que extrau aquest primer llibre monogràfic sobre l'il·lustre monistolenc és que no va crear grans tractats teòrics sinó més aviat obres de caràcter pràctic, el que explica les nombroses reedicions que van assolir durant molts anys. La seva producció va ser útil en l'educació moral dels infants; per als músics i aficionats a la guitarra; metges, cirurgians i apotecaris; i va servir per garantir el subministrament d'aigua a les fonts, regadius i molins del seu poble i del senyor feudal, l'abat de Montserrat. Tanmateix, alguns repertoris bibliogràfics han sobredimensionat la seva figura i li han atribuït diversos treballs que no li corresponen.

Carles PIZARRO, llicenciat en Història Moderna (pp. 13-60), aborda la biografia del personatge dins del seu context històric i destaca la seva trajectòria com a metge i membre del consell de la vila, amb els oficis i càrrecs que hi va exercir i la memòria tècnica que va redactar després de construir la cisterna de la Font Gran de Monistrol. A més, aporta dades inèdites sobre els antecedents familiars i els seus successors, que van pagar les misses d'aniversari per recordar la seva memòria durant quasi cent anys. Finalment, esbossa un estat de la qüestió sobre la seva obra i les edicions en vida de l'autor. Les fonts documentals procedeixen d'arxius municipals, comarcals, nacionals i notariais. Així mateix, utilitza un text normatiu local quasi desaparegut que Joan Carles Amat va fer reimprimir mentre era jurat de Monistrol, el *Compendi de las Capitulacions y Ordinacions* de 1597.

Daniel MONTAÑA, doctor en Medicina (pp. 61-72), ubica l'autor dins les tendències dogmàtiques de la ciència mèdica de l'època; explica la seva activitat com metge; analitza el *Fructus Medicinae* (1623), particularment les referències a la litiasi urinària, la ginecologia i la febre, i esmenta altres obres del mateix gènere que li han estat atribuïdes erròniament. Graduat a la prestigiosa facultat de medicina de la Universitat de València, el doctor Carles Amat va ser un galenista ortodox que apuntava a algunes de les novetats del segle XVII: l'observació i l'estudi de l'anatomia i la fisiologia. Segons Daniel Montaña, el seu tractat va ser emprat com a vademècum a l'època i no ha contribuït gaire a la història de la medicina. La bibliografia consultada en aquest capítol és àmplia i especialitzada en història de la ciència i de la medicina.

CEHI- Universitat de Barcelona (desembre 2014)

Carles BANQUÉ, grau professional en música (pp. 73-104), analitza des de la tècnica musical les aportacions de la *Guitarra española de cinco órdenes* (1596?) com a mètode per afinar i interpretar l'instrument; a més, situa l'obra dins la història de la música a la Corona d'Aragó. És el primer tractat per aprendre a tocar la guitarra espanyola de forma autodidacta, sobretot per acompanyar una veu cantada, i està destinat a un públic principiant. L'obra enllaça el Renaixement i el Barroc i va ser tan popular que es va reimprimir en nombroses ocasions fins al segle XIX, amb algunes variants en el títol. Carles Banqué fa servir una edició de 1761 titulada *Guitarra española y vándola*, amb una part en català, el *Tractat breu*. El present capítol incorpora taules i dibuixos procedents del text original i d'altres d'elaboració pròpia amb els trasts i els acords de la guitarra.

David BLASCO, bibliòfil i col·leccionista local (pp. 105-115), recull les edicions dels *Quatre-cents aforismes catalans* (1636), uns proverbis morals, religiosos, sobre la salut i l'economia domèstica. A més, descriu alguns dels exemplars més singulars: una edició quasi desconeguda de 1642, impresa a Girona per Jeroni Palol, amb un valuós pròleg que situaria el manuscrit original uns vint anys enrere; un plec de canya i cordill de mitjan segle XIX a càrrec de l'estamper Francesc Vallès de Barcelona, potser un dels impresos amb més tiratge dels aforismes -que es reproduïx al final del llibre-; i el treball de 1918 de la impremta barcelonina de Bayer Germans, que inclou el primer estudi biobibliogràfic sobre Joan Carles Amat.

CARLOS PIZARRO CARRASCO
(Llicenciat en Geografia i Història)

Traducción de la reseña anterior:

Joan Carles Amat (c. 1572-1642) fue un personaje polifacético que ejerció de médico en Esparreguera, Monistrol y el monasterio de Montserrat, participó activamente en el gobierno municipal de su ciudad y escribió en el terreno de la literatura, la música, la medicina y la hidrología. A través de un enfoque multidisciplinar, la presente biografía reúne y revisa los datos disponibles sobre su vida y obra, estudia su difusión y valora la vigencia actual. Una de las conclusiones que se extraen del libro sobre este ilustre personaje de Monistrol es que no creó grandes tratados teóricos, sino más bien obras de carácter práctico, lo cual explica la existencia de numerosas reediciones de años posteriores. Su producción fue útil en la educación moral de los niños, para los músicos y aficionados a la guitarra; médicos, cirujanos y farmaceúticos, y sirvió para garantizar el suministro de agua a las fuentes, regadíos y molinos de su población y del señor feudal, el abad de Montserrat. Asimismo, algunos repertorios bibliográficos han sobredimensionado su figura y le han atribuido diversos trabajos que no le corresponden.

Carles PIZARRO, licenciado en Historia Moderna (pp. 13-60), aborda la biografía del personaje en su contexto histórico y destaca su trayectoria como médico y miembro del consejo de la ciudad, con los oficios y cargos que ejerció y la memoria técnica que redactó después de construir la cisterna de la Fuente Grande de Monistrol. Además aporta datos inéditos sobre los antecedentes familiares y sus sucesores, que pagaron las misas de aniversario para recordar su memoria durante casi cien años. Finalmente, esboza un estado de la cuestión sobre su obra y las ediciones en vida del autor. Las fuentes documentales proceden de archivos municipales, comarcales, nacionales y notariales. Asimismo, utiliza un texto normativo local casi desaparecido que Joan Carles Amat reimprimió mientras era jurado de Monistrol, el *Compendi de las Capitulacions y Ordinacions* de 1597.

Daniel MONTAÑA, doctor en Medicina (pp. 61-72), ubica al autor en las tendencias dogmáticas de la ciencia médica de la época; explica su actividad como médico, analiza el *Fructus Medicinae* (1623), particularmente las referencias a la litiasis urinaria, la ginecología y la fiebre, y menciona otras obras del mismo género que le han sido atribuidas erróneamente. Graduado en la prestigiosa facultad de medicina de la Universidad de Valencia, el doctor Carles Amat fue un galenista ortodoxo que apuntaba algunas de las novedades del siglo XVII: la observación y el estudio de la anatomía y la fisiología. Según Daniel Montaña, su tratado fue empleado como vademecum en la época y no ha contribuido demasiado a la historia de la medicina. La bibliografía consultada en este capítulo es amplia y especializada en historia de la ciencia y de la medicina.

Carles BANQUÉ, con el grado profesional el música (pp. 73-104), analiza desde la técnica musical las aportaciones de la *Guitarra española de cinco órdenes* (1596?) como método para afinar e interpretar el instrumento; además, sitúa la obra en la historia de la música de la Corona de Aragón. Es el primer tratado para aprender a tocar la guitarra española de forma autodidacta, sobretodo para acompañar una voz cantada, y está destinado a un público de principiantes. La obra enlaza el Renacimiento y el Barroco, y fue tan popular que se reimprimió en numerosas ocasiones hasta el siglo XIX, con algunas variantes en el título. Carles Banqué utiliza una edición de 1761 titulada *Guitarra española y vándola*, con una parte en catalan, el *Tractat breu*. El presente capítulo incorpora tablas y dibujos procedentes del texto original y otros de elaboración propia con los trazos y acordes propios de la guitarra.

David BLASCO, bibliófilo y coleccionista local (pp. 105-115), recoge las ediciones de los *Quatre-cents aforismes catalans* (1636), unos proverbios morales, religiosos, sobre la salud y la economía doméstica. Además describe algunos de los ejemplares más singulares: una edición casi desconocida de 1642, impresa en Gerona por Jeroni Palol, con un valioso prólogo que situaría el manuscrito original unos veinte años atrás, un pliego de caña y cordel de mediados del siglo XIX a cargo del estampador Francesc Vallès de Barcelona, tal vez uno de los impresores con mayor tiraje de aforismos –el cual se reproduce al final del libro–, y el trabajo de 1918 de la imprenta barcelonesa de Bayer Germans, que incluye el primer estudio bibliográfico sobre Joan Carles Amat.

CARLOS PIZARRO CARRASCO
(Llicenciat en Geografia i Història)